

PEDAGOJİK FORMASYON SERTİFİKA PROGRAMINA KATILAN BİYOLOJİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ¹

Doç. Dr. Nilgün YENİCE

Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi

nyenice@gmail.com

Barış ÖZDEN

Milli Eğitim Bakanlığı

barisozdn@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, pedagojik formasyon sertifika programına (PFSP) katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini ve öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duygu ve düşünceleri tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'nin batı bölgesinde yer alan bir üniversitenin pedagojik formasyon sertifika programına katılan 35 biyoloji öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan “*Öğretmenlik Mesleği ve Okulun İlk Gününde Hissedilen Duygu ve Düşünceler Formu*” kullanılmıştır. Verilerinin çözümlenmesinde tümevarımsal içerik analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilişkili olarak, “Öğrencilerle iyi iletişim kurulması ve onlara bilgi aktarılması gereken; aynı zamanda meslek bilgisi ve sevgisi, sabır, emek, fedakârlık ve sorumluluk isteyen kutsal bir meslek” şeklinde görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının ilk gününde “Heyecan, istek ve arzu duyma, tedirginlik, mutluluk, hoşnutluk ve rahatlık” gibi çeşitli duyguları bir arada yaşadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Öğretmenlik Uygulaması, Pedagojik Formasyon Sertifika Programı, Durum Çalışması

THE VIEWS OF BIOLOGY TEACHER CANDIDATES ATTENDING PEDAGOGICAL FORMATION CERTIFICATE PROGRAM TOWARD TEACHING PROFESSION

¹ Bu çalışma, 27-28 Mayıs 2016 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen I. Ulusal Biyoloji Eğitimi Kongresinde sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş halidir.

Abstract

The aim of the study is to uncover the views of biology teacher candidates attending pedagogical formation certificate program (PFCP) toward teaching profession and their emotion and thinking at the beginning of their profession. The participants were 35 biology teacher candidates attending a pedagogical certificate program at a public university in the western part of Turkey. In the research, “*Form of Emotion and Thinking felt on the first day of school and Teaching Profession*” prepared by the researchers were used. Inductive content analysis was applied to the analysis of the data. As a result of research it was determined that for the participants teaching profession requires a good communication with students and professional knowledge, patient, effort, responsibility and devotion. They also added that teachers should transmit information to children. They reported that at the beginning of their profession they simultaneously felt “excitement, desire, uneasiness, happiness, satisfaction and comfort”.

Keywords: Teaching Profession, Teaching Practice, Pedagogical Formation Certificate Programme, Case Study

1. Problem Durumu

Gelecek nesilleri yetiştirmede ve topluma yön vermede önemli rol oynayan bireylerden biri de öğretmenlerdir. Öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile görevlendirilmiş kişidir (Öncül, 2000). Uçan’a (2000) göre öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yükseköğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş, mesleği öğretmek olan kimselerdir. Ancak, öğretmenlik, herkesin yapabileceği sıradan bir iş değil, uzmanlaşmayı ve profesyonelleşmeyi gerektiren bir meslektir. Bu uzmanlığın olabilmesi için öğretmen adaylarının hizmet öncesinde mesleğe yönelik eğitim almaları ve hizmet içinde de yetiştirilmeleri gerekmektedir (Aydın ve Sağlam, 2012).

Türkiye’de son yıllarda eğitim sistemiyle ilgili en önemli sorunlardan biri, öğretmen yetiştirme ve yetiştirilen öğretmenlerin niteliği ile ilgilidir. Çünkü eğitim fakültelerine yönelik yapılan “*eğitim fakültesi öğrencileri alan bilgisi yönünden yetersiz yetiştiriliyor*” eleştirileri üzerine fen-edebiyat fakültelerinde öğretmen yetiştirme eğilimi yaygınlaşmaya başlamıştır (Kaya ve Yıldırım, 2015). Özellikle Amerika’da 1950’li yıllardan itibaren bu eleştiriler yoğunlaşmıştır (Bestor, 1953; Conant, 1963, Koehler, 1985; Koerner, 1963; Lyons, 1980; Lynd, 1950; Nelson, Palonsky ve Carlson, 1990). Bu eleştiriler üzerine eğitim fakültelerinde yeniden yapılanmaya gidilmiştir. Türkiye’de

de yapılanmaya gidilerek, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ile Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde kurulan pedagoji kürsüsü ile öğrencilere pedagojik formasyon eğitimi verilerek öğretmenlik hakkı elde etmeleri sağlanmıştır (Altunya, 2008; Peters, 1952; Widmann, 2000). Bununla birlikte, çok sayıda eğitim fakültesi dışındaki fakültelerden mezun bireyler, pedagojik formasyon sertifikası alarak öğretmen olmuşlardır (Öztürk Akar, 2014). Ancak, bu durum nitelikli öğretmen yetiştirme ihtiyacı sorununu ortaya çıkarmıştır. Çınar'a (2007) göre, öğretmen adaylarının "Bir öğretmende bulunması gereken nitelikleri" taşımaları gerekmektedir. Bu nitelikler mesleki ve kişisel nitelikler olarak ifade edilmektedir. Öğretmenin mesleki niteliklerini; genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerileri oluştururken; kişisel nitelikleri ise kişinin mesleğe yatkınlığı, öğretmenliğin gerektirdiği örnek ve model olma özelliklerini içermektedir (Aydın ve Sağlam, 2012). Öğretmenlerin, mesleki ve kişisel niteliklerin ikisine de sahip olması gerekmektedir. Çünkü nitelikli bir öğretmen öğrencilerine öğreteceği konunun alan bilgisine sahip olmakla birlikte, bu bilgiyi öğrencilerine nasıl aktaracağı konusunda da yeterli olmalıdır. Öğretmenlerin öğretim becerilerinin gelişmesinde, öncelikle öğretmen yetiştirme programlarında yer alan meslek bilgisi dersleri ve öğretmenlik uygulamaları büyük bir öneme sahiptir (Erden, 2001). Çünkü öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmenlik bilgi ve becerilerini geliştirmenin yanında mesleğin inceliklerini öğrenmekte ve tecrübe kazanma olanağı bulmaktadırlar (Bektaş ve Ayvaz, 2012; Kılıç, 2004). Aynı zamanda öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinde uygulama yapabilmeleri için önemli bir fırsattır. Bu sayede öğretmen adayları öğretmenlik mesleği hakkında duygu düşünce ve fikirler edinmektedirler. Dolayısıyla, ileriki yıllarda öğretmenlik mesleğini gerçekleştirecek olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu düşünceler ve hisler oluşturmasını sağlamak için öğretim sürecinde meslek bilgisi dersleri ve uygulamalarına gereken önem verilmelidir. Bu açıdan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında staj yaptıkları okuldaki ilk günlerinde neler hissettiklerinin belirlenmesinin alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik düşünce ve hislerinin, gerçekleştirdikleri öğretim sürecini etkilediği bilinmektedir (Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007). Bu nedenle, öğretmenlik mesleğinin ve öğretmen niteliğinin daha iyi hale getirilmesi için

öğretmen adaylarının mesleği seçme nedenleri ve mesleğe yönelik ne hissettiklerinin bilinmesi oldukça önemlidir. Ayrıca ilgili alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarının (Ceylan ve Turhan, 2010; Çapraz ve Samancı, 2014; Gürbüz Türk ve Genç, 2004; Özbek ve diğ., 2007) ve biyoloji bölümü öğrencilerinin (Kaya ve Yıldırım, 2015; Öztürk Akar, 2014) öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalara rastlanılmıştır. Ancak, alan yazında pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin ve öğretmenlik uygulaması dersinin ilk gününde hissettiği duyguları bir arada araştıran herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Dolayısıyla, bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini ve öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duyguları tespit etmek olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri nasıldır?
- Pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duygular nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma öğretmenlik uygulamasına ilk kez giden pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini ve öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duyguları belirlemeyi amaçlayan bir nitel bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması, Shulman (1986, akt. Campoy, 2005) tarafından özellikle eğitim araştırmalarında, öğrenme-öğretme süreçlerinin değerlendirilmesinde kullanılması önerilen ve Stake (2000) tarafından tek bir durumun derinlemesine incelenmesi biçiminde tanımlanan bir araştırma desendir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada evrenin tamamına ulaşıldığı için örneklem seçimi yapılmamıştır. Nitekim, durum çalışmalarında araştırmacılar örnekleme gibi bir yönteme ihtiyaç duymazlar

(Özhan, 2017). Dolayısıyla, araştırmanın çalışma grubu, 2015–2016 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin batı bölgesinde yer alan bir üniversitesinin pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarından öğretmenlik uygulamasına ilk kez giden 35 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 27'si (%77) kız, 8'i (%23) erkektir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan “Öğretmenlik Mesleği ve Okulun İlk Gününde Hissedilen Duygu ve Düşünceler Formu” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, tek sorudan oluşmaktadır. Bu soruda araştırmaya katılan pedagojik formasyon grubu öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulamasına gittikleri uygulama okullarındaki gözlem ve deneyimlerine dayalı olarak öğretmenlik mesleği ve öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duygu ve düşüncelerini forma yazmaları istenmiştir. Oluşturulan formun geçerliği için fen bilgisi öğretmenliği ile eğitim programları ve öğretimi alanlarında görev yapmakta olan iki alan uzmanı öğretim üyesinin görüşü alınmış ve sorunun araştırılmak istenen amaca uygunluğu tartışılmıştır. Tartışma sonrası öğretim üyeleri, formda sorulan sorunun araştırılan amaca uygun olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacı asıl uygulama öncesi formun güvenilirlik çalışması için diğer sertifika programında öğrenim görmekte olan üç öğrenciye hazırlanan formu uygulamış ve uygulama sonrası elde verilen veriler neticesinde formun güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Son olarak, araştırmacı forma son halini vererek çalışma grubuna formu uygulamıştır. Formun uygulanması araştırmacı tarafından bizzat gerçekleştirilmiş olup, uygulama bir ders saati (40 dakika) sürmüştür.

2.4. Veri Analizi

Veri toplama formundan elde edilen verilerinin çözümlenmesinde “Tümevarımsal İçerik Analizi” kullanılmıştır. Verilerin kodlanmasına başlamadan önce her bir öğretmen adayına ait formlar çok dikkatli bir şekilde okunmuş; öğrencilerin görüşlerine dair bütüncül bir bakış açısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kâğıtlarda yazan metinler belirlenen temalara göre cümle bazında kodlanmış, kodlar sayılarak temaların frekansı ortaya çıkarılmıştır. Uygulama sonrası verilerin güvenilirliği için nitel veri analizi dersini önceden almış olan alan uzmanı bir araştırmacıya da tüm uygulama verileri

inceletilmiş, birinci seviye kodlamalar yaptırılmış ve kodların güvenilirliği ortak kodlar/tüm kodlar formülü ile 0,80 olarak hesaplanmıştır. Literatürde ise 0.70'in üzerindeki katsayıların güvenilir kabul edildiği ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Dış geçerliliği sağlamak için araştırma süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Nitel verilerin raporlaştırılması aşamasında, bulgularla ilgili olarak, görüşmelerden birebir alıntılar yapılarak, güvenilirlik artırılabilir. Yıldırım ve Şimşek (2008) tarafından nitel araştırmalarda güvenilirliği artırmak için toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulması, araştırmacının gözlem, görüşme ve dokümanlar yoluyla elde ettiği verileri herhangi bir yorum katmadan okuyucuya sunması ve yorumların daha sonraya bırakılması önerilmektedir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının yanıtlarına ait doğrudan alıntılar tırnak içerisinde ve hiçbir değişiklik yapılmadan sunulmuştur. Kısaca elde edilen bulgular, sistematik ve açık bir şekilde betimlenmiş, betimlemeler düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmada iki tema belirlenmiş olup bu temalar aşağıdaki gibidir:

- Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşler
- Öğretmenlik Uygulaması Stajının İlk Gününde Hissettikleri Duygular

Verilerin sunumunda gizliliği sağlamak için ve etik kurallar göz önüne alınarak öğretmen adaylarının konuşmaları Ayşe, Leyla, Hasan, Ahmet, Mehmet ... gibi takma isimleri ile kodlanmıştır.

3. Bulgular

Veri analizi sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın amaçları doğrultusunda alt başlıklar halinde aşağıda sırayla verilmiştir.

3.1. Pedagojik Formasyon Sertifika Programına Katılan Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Genel Görüşleri

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 35 biyoloji öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğine yönelik genel görüşler olarak aşağıdaki kavramları sıralamışlardır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Genel Görüşler

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüş	f	%
Bilgi aktaran	13	15.9
Öğrencilerle iyi iletişim kuran	11	13.4
Kutsal bir meslek olan	10	12.2
Meslek bilgisine sahip olan	10	12.2
Meslek sevgisi olan	8	9.8
Sabırlı olmayı gerektiren	4	4.9
Birey yetiştiren	4	4.9
Öğrenci sevgisi gerektiren	4	4.9
Toplumsal fayda sağlayan	4	4.9
Model olmayı gerektiren	4	4.9
Emek isteyen	3	3.6
Yeniliğe açık olmayı gerektiren	3	3.6
Sorumluluk isteyen	2	2.4
Fedakârlık gerektiren	2	2.4
Toplam	82	100

Öğretmen adaylarından birinci tema doğrultusunda kendilerinde var olan öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerini yazmaları istenmiştir. Yapılan analiz sonrası pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adayları, verdikleri cevaplarda öğretmenlik mesleğine yönelik en çok “Bilgi aktarmayı gerektiren” (%15.9) görüşünü ifade etmişlerdir. Bu görüşü sırasıyla “Öğrencilerle iyi iletişim kurmayı gerektiren” (%13.4), “Kutsal meslek” (%12.2) ve “Meslek bilgisine sahip olmayı gerektiren” (% 12.2) görüşleri takip etmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olarak mesleğini ve öğrencileri sevmeyi gerektiren, yeniliğe açık olmayı isteyen, öğrencilere model olmanın önemine vurgu yapan ve öğretmenliğin emek, sabır, fedakarlık ve sorumluluk isteyen bir meslek olduğuna yönelik görüşlere de sahip oldukları belirlenmiştir. Aşağıda öğretmen adaylarının yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır:

Ayşe: Bir eğitimcinin öğrencilerinin olması ve onlara kendi bilgilerini aktarması gibi güzel bir duygu yok.

Ahmet: Kutsal bir meslek olan öğretmenliğin, daha işin başındayken bile mutlu bir heyecan hissi verdiği aşikardır.

Leyla: İlk gözlemlerime göre öğretmenlik sabır isteyen ve günün bilgi ve tecrübesine sahip olmayı gerektiren bir meslek.

Hüseyin: Öğretmenlik mesleği çok kutsal ve geleceğimiz için büyük öneme sahip meslek gruplarındandır.

Hasan: Öğretmenlik mesleğine yönelik görüşüm, güzel ülkeme daha yararlı, girişken ve özgüvenli bireyler yetiştirmek istiyorum. Bu mesleğin isteyerek ve severek yapılacağına inanıyorum.

Safiye: Gittiğim okuldaki danışman hocamın sınıf yönetimindeki hakimiyeti oldukça ilgimi çekti. Gözlemden sonra kendime şunu dedim: “Eğer iyi bir öğretmen olacaksan, mesleğini sevmelisin.”

Barış: Okuldaki öğretmen öğrencileriyle çok ilgili ve iyi iletişim kuran bir öğretmen, bana gerçekten olumlu bir rol model oldu. Bir öğretmenin en önemli görevlerinden biri de öğrencilerine rol model olmaktır.

Aydın: Öğretmenlik mesleğinin ciddiyetini daha iyi anladım. Öğretmenlik demek derse gidip sadece konuyu anlatıp çıkmaktan ibaret değil; sınıfa hakim olmak ve en önemlisi de bildiğini aktararak gerçekten öğrencilere katkı sağlayıp sağlamadığını da düşünmek gerek.

Burcu: Öğretmenlik ilgi, alaka ve sabır isteyen bir meslek olduğundan birazda sorumluluk gerektirir.

Beren: Öğretmenlik gerçekten çok emek ve fedakârlık gerektiren bir meslek bence. Çünkü öğretmen öğrenciyi sadece bilgilendirmek için o sınıfta değildir. Öğretmen gelecek nesilleri etkileyen bireyler yetiştirir. Bu yüzden de öğretmenin sınıftaki duruşuyla, tavırla ve tarzıyla öğrencilere örnek olmalıdır.

3.2. Pedagojik Formasyon Sertifika Programına Katılan Biyoloji Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Stajının İlk Gününde Hissettikleri Duygu ve Düşünceler

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 35 biyoloji öğretmen adayı, öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duygu ve düşüncelerini aşağıdaki kavramları ifade ederek belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğretmenlik Uygulaması Stajının İlk Gününde Hissettikleri Duygu ve Düşünceler

İlk Gün Hissedilen Duygu ve Düşünceler	f	%
Özgüven duygusu	31	23.5
Heyecan duygusu	28	21.2
Tedirginlik duygusu	12	9.1
Mutluluk duygusu	12	9.0
Çocukların saygısından hoşnutluk duygusu	12	9.1
Kendini geliştirme düşüncesi	8	6.1
Mesleğin güzel olduğu düşüncesi	8	6.1
Ön yargılarını yıkma düşüncesi	6	4.5
Hayallerine ulaşma düşüncesi	6	4.5
Hayal kurma düşüncesi	5	3.8
Rahatlık duygusu	4	3.1
Toplam	132	100

Öğretmen adaylarından ikinci tema doğrultusunda öğretmenlik uygulaması stajının ilk gününde hissettikleri duygu ve düşünceleri yazmaları istenmiştir. Yapılan analiz sonrası pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adayları verdikleri cevaplarda öğretmenlik uygulamasının ilk gününde en çok “Özgüven” (%23.5) duygusunu ve “Kendini geliştirme” (%6.1) düşüncesini hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu duygu ve düşünceleri sırasıyla, “Heyecan” (%21.2), “Tedirginlik” (% 9.1), “Mutluluk” (%9.0), “Çocukların saygısından hoşnutluk” (% 9.0) duyguları; “Ön yargıları yıkma” (%4.5), “Hayallerine ulaşma” (%4.5) ve “Hayal kurma” düşünceleri takip etmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarından 4 kişi de öğretmenlik uygulamasının ilk gününde rahatlık duygusunu hissettiklerini ifade etmiştir. Aşağıda öğretmen adaylarının yaptıkları açıklamalardan örnekler yer almaktadır:

Ayşe: İlkokula gittiğimde bir öğrenci değil de öğretmen olarak gitmenin heyecanını yaşadım.

Eymen: Ben hiçbir zaman istememiştim öğretmen olmayı ama bu deneyimimden sonra neden olmasın ki dedim. Öğrencilerin öğretmenlere olan saygısı ve sevgisi bu düşüncemin başlıca sebebi oldu. Kendimi tahtaya çıkmış öğrencilere ders anlatırken hayal ettim. Çok heyecan verici ve güzel hislere kapılmama sebep oldu. Şimdiye kadar

öğretmenliğin önemini anlayamamıştım. Artık farkındayım ve daha fazla şevkle istiyorum öğretmen olmayı.

Leyla: Okula ilk gittiğimde hissettiğim duygu rahatlıktı. Okul yönetimi ve müdür bey öğrencilerin düşüncelerini özgürce ifade etmeleri için gerekli olan ortamı hazırlamışlardı.

Öznur: Sen öğretmen olamazsın dediler yıllarca. Haklılar sanıyordum ta ki formasyon programına dahil olana kadar. Eğitim fakültesi öğretim üyelerinin diğer akademisyenlerden farkını anladığım gün karar verdim, ben yapabilirim bu işi. Sonuç olarak formasyon programı ve ilk öğretmenlik deneyimim önyargılarımı yıktı ve yıllardır baskılanan “Senden öğretmen olmaz” tabularımı yıktı geçti. Şimdi herkesten daha iyi bir öğretmen olabileceğime inanıyorum ve kendi sınıfımda gireceği ilk dersi iple çekiyorum.

Hasan: En büyük hayalim bir gün oturduğum o sıralarda öğrenci olarak değil de öğretmen olarak orada bulunmak idi. Gittiğim lisede ilk deneyimim çok güzeldi. Bir gün hep hayalini kurduğum o sıralara öğretmen olarak oturmuş idim.

İlker: Okulun ilk günü heyecanlıydı. Hocamızla sınıfa girdiğimizde öğrencilerin arasına karışmak mutluluk vericiydi.

Burcu: Okulun ilk günü ilk saatleri çok heyecanlıydım. Ne ile karşılaşacağımı bilmediğim için ise biraz tedirgindim. İçimde inanılmaz bir korku oluşmuştu ki sınıfa girip öğrencilerin o heyecanlı gözlerini görene kadar.

Kevser: Bu mesleği seviyorum ve öğretmen olursam bir gün onlara sevgiyle ders anlatacağım günleri hayal ediyorum.

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda, pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik, öğrencilerle iyi iletişim kurulması ve onlara bilgi aktarılması gereken; aynı zamanda meslek bilgisi ve sevgisi gerektiren kutsal bir meslek şeklinde görüşlere sahip oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleği hem birey hem de bireyin içinde yaşadığı toplum için çok önemlidir. Öğretmenlik mesleği çok saygın ve önemli bir meslektir. Öğretmen adaylarının da ifade

ettiği gibi öğretmenlik mesleği, meslek sevgisi, öğrenci sevgisi ve özveri gerektiren öğrencilere yararlı olma, kendini ve öğrencilerini mutlu hissettirme amacıyla yapılan bir meslek olmalıdır. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında meslek sevgisi ile birlikte mesleğe yönelik olumlu düşüncelere sahip olmaları, mesleki başarılarını ve öğrencilerle olan ilişkilerini olumlu yönde etkileyecektir. Nitekim, ilgili alan yazın incelendiğinde öğretmenlik mesleğini severek ve isteyerek yapmanın öğrenciler üzerinde olumlu etkiler meydana getirdiğini gösteren çalışmalara rastlanılmaktadır. Örneğin; Canbulat (2014) yaptığı çalışmada, öğretim elemanları, öğretmen adaylarından mesleğe ilgi, istek duyan ve sorumluluk duygusu gelişmiş adayların daha başarılı olduklarını belirlemiştir. Akyıldız (2015) çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının meslek sevgisini meslekte başarılı olmanın bir şartı olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Çapraz ve Samancı (2014) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin meslek sevgisi gerektirdiğine yönelik görüş bildirdiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca, mevcut çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olarak mesleğini ve öğrencileri sevmeyi gerektiren, yeniliğe açık olmayı isteyen, öğrencilere model olmanın önemine vurgu yapan ve öğretmenliğin emek, sabır, fedakarlık ve sorumluluk isteyen bir meslek olduğuna yönelik görüşlere de sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci sevgisi, öğretmenlerin taşıması gereken en önemli niteliklerden biridir. Çam'a (1981) göre iyi bir öğretmenin birçok niteliğe sahip olması ve sahip olunan özelliklerden birinin de çocuk ve insan sevgisi olması gerekmektedir. Akyıldız (2015) çalışmasında öğretmen adaylarının en çok öğrenci sevgisi ile ilgili yansıtıcı düşünceler geliştirdikleri ve meslekte başarılı olmada öğrenci sevgisini önemli gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Çapraz ve Samancı (2014) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin öğrenci sevgisi gerektirdiğine yönelik görüş bildirdiklerini tespit etmişlerdir. Ercan'a (2014) göre de öğretmenliğin en önemli özelliklerinden biri öğrenci sevgisidir. Ergün ve Özdaş (1999), çocukları ve öğretmeyi sevmeyen insanların öğretmen olmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini emek, sabır, fedakarlık ve sorumluluk isteyen bir meslek olarak da ifade etmeleridir. Öğretmenlikte sabır, mesleğin temel bileşenlerindedir. Sabır, özveri ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirmek için bu

mesleği severek ve isteyerek yapmak oldukça önemlidir (Çapa ve Çil, 2000; Kırbıyık, 1995). Yapılan çalışmalarda öğretmenlik mesleği, kutsal saygıdeğer, önemli ve emek isteyen bir meslek olarak tanımlanmaktadır (Akyıldız, 2015; Çapraz ve Samancı, 2014; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Derman, Özkan, Altuk ve Mülazımoğlu, 2008; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007). Bir toplumun yapılanması ve gelişmesinde büyük rol oynayan öğretmenlerin, sorumluluk duygularının yüksek; aynı zamanda bu sorumluluk duygusu ile toplum için yararlı bireyler yetiştirmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini sorumluluk ve fedakarlık gerektiren bir meslek olarak görmelerinin nedeni olarak, öğretmenliği bireylerin ve toplumların geleceğini doğrudan etkileyen bir meslek olarak düşünmeleri verilebilir.

Araştırmanın diğer alt amacına ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının ilk gününde heyecan, özgüven, tedirginlik, mutluluk, hoşnutluk ve rahatlık gibi çeşitli duyguları bir arada yaşadıkları tespit edilmiştir. Yeni bir ortama girmek, bireylerde yeni duyguların oluşmasına veya var olan bazı duyguların açığa çıkarılmasına neden olabilir. Bu duygular heyecan, korku, stres, özgüven vb. duygulardır. Öğretmen adayları da öğretmenlik uygulamasının ilk gününde benzer ve karmaşık duyguları bir arada hissetmişlerdir. Yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının okul ile ilk buluşmalarında yaşadıkları duygunun heyecan olduğu tespit edilmiştir (Çapraz ve Samancı, 2014; Dündar, 2003). Bu çalışmada da öğretmen adayları yoğun bir şekilde heyecan duygusunu hissetmişlerdir. Bunun nedenleri olarak, öğretmen adaylarının yapacakları mesleği uygulama imkânı bulmaları ve mesleği nasıl uygulayacaklarına ilişkin çok fazla tecrübe sahibi olmamaları verilebilir. Kuran'a (2009) göre öğretmen adaylarının, teorik olarak öğrendiklerini uygulamaya dökmeye çalıştıklarında heyecan ve tedirginlik duygularına sahip olmaları çok doğaldır. Öğretmen adaylarının hissettiği duygulardan biri de Özgüven'dir. Özgüven, bireylerin bir işi başarma hissi olarak tanımlanabilir (Çapraz ve Samancı, 2014). Şişman ve Turan (2009) ise özgüveni, bireyin düşünce ve davranışlarını kendi iradesi ile ortaya koyması ve yaşama dair bağımsız kararlar alabilmesi olarak tanımlamışlardır. Nitekim, öğretmen adayları kendini geliştirme ve ön yargılarını yıkma ve hayallerine ulaşma gibi düşünceleri de öğretmenlik uygulamasının ilk gününde hissetmişlerdir. Öğretmenlik uygulamasının ilk gününde öğretmen adaylarının geçirdikleri süreç ve karşılaştıkları ortamların öğretmen adaylarının öğretmen olamayacaklarına karşı ön yargılarını yıktığı

ve onların özgüven kazanmalarını sağlayarak bir an önce öğretmenlik mesleğini yapmaya yönelik duygular hissetmesini sağladığı söylenebilir. Çapraz ve Samancı (2014) yaptıkları çalışmada da öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının ilk gününde geçirdikleri sürece bağlı olarak özgüvenlerinin arttığı yönünde görüş bildirdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen adaylarının hissettiği diğer bir duygu ise tedirginliktir. Tedirginlik, bireylerin karşılaştıkları durumlara karşı başarısızlık yaşayacağına ilişkin düşüncelerden meydana gelmektedir. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasının ilk gününde genellikle gözlem yapar ve ortamı keşfetmeye çalışırlar. Bu gözlem ve keşif sürecinde yaşadıkları olumsuz olaylar ve davranışlar öğretmen adaylarında korku ve endişe oluşmasına neden olabilir. Kimi öğretmen adayları ise daha önceden bir okula öğretmen olarak gitmedikleri için ne ile karşılaşacaklarından dolayı tedirginlik hissine kapılmaktadırlar. Benzer şekilde Çapraz ve Samancı (2014) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasının ilk gününde hissettiği duygulardan birinin tedirginlik olduğunu tespit etmişlerdir. Nitekim bu duygunun oluşmasında öğretmen adaylarının uygulama noktasında kendini yetersiz hissetmesi, çalışacakları okulun koşullarının önceden bilinmemesi gibi nedenler etkili olabilir. Ancak, bu gibi duyguların oluşmasında çoğu zaman bireylerin olay ve olguları algılamalarıyla ilişkilidir. Dolayısıyla bazı öğretmen adaylarının rahatlık hissetmesi de bu nedenden dolayı meydana gelmiş olabilir. Bazı öğretmen adayları da bir zamanlar öğrenci olarak oturdukları sınıflara şimdi öğretmen olarak oturdukları için hayallerine ulaştıklarını ifade edip, kendilerini öğretmen olarak atanmış bireyler olarak hayal ettiklerini belirtmişlerdir. Özetle, öğretmen adayları okulun ilk gününde çeşitli duyguları bir arada yaşamalarına rağmen, çoğunun öğretmenlik mesleğini yapmaya çok istekli oldukları ve sınıf içerisinde kendilerini öğretmen olarak hayal etme gibi duygu ve düşünceleri hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri süresince pedagojik eğitim almadıkları dikkate alındığında, katıldıkları pedagojik formasyon eğitimi sırasında öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğinin sadece bilgi aktarmak değil; aynı zamanda

öğretmenliğin topluma faydalı nesiller yetiştirmek ve bu nesilleri yetiştirirken sabırlı ve fedakar olmak gibi özelliklere sahip olduğu hissettirilmelidir.

- Öğretmen adaylarının ilk deneyimlerini gerçekleştirecekleri okullarda kendilerine rehberlik edecek öğretmenleri rol model aldıkları düşünüldüğünde, başarılı, tecrübeli ve öğretmenliğe yönelik olumlu görüşlere sahip öğretmenler seçilmelidir.
- Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasının ilk gününde tedirginlik, korku ve heyecan yaşamaktadırlar. Bu yüzden öğretmen adaylarında bu duygu ve düşüncelerin oluşmaması için, adaylara öğretmenlik uygulamasına gitmeden önce gidecekleri okul, okul idaresi, öğrenci profili ve okulun fiziki imkanları detaylı bir şekilde tanıtılmalıdır.
- Bu çalışma pedagojik formasyon sertifika programına katılan biyoloji öğretmen adayları ve veri toplamak için görüşme formu ile sınırlıdır. Diğer çalışmalarda farklı bölümlerde öğrenim görmüş öğretmen adayları ile çalışılması ve veri toplamak için veri toplama formu yanında öğretmen adaylarının ilk gün yaşadıklarının danışman öğretmen tarafından bir gözlem formu ile toplanması önerilebilir.

Kaynakça

Akyıldız, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yansıtıcı düşüncelerinin uygulama günlükleri yoluyla belirlenmesi, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 41(II), ss.451-463.

Altunya, N. (2008). Türkiye’de öğretmen yetiştirme. Cumhuriyetimizin kuruluş felsefesinin öngördüğü eğitim, *Bildiriler (Ed. İ. Çınar ve N. K. Şahbaz.)*. Malatya: İnönü Üniversitesi. ss. 297-319.

Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), ss.257-294.

Bektaş, M. ve Ayvaz, A. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Beklentileri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3).

Bestor, A. (1953). *Educational Wastelands*, Urbana, IL: University of Illinois Press.

Campoy, R. (2005). *Case Study Analysis in the Classroom: Becoming A Reflective Teacher*, Sage Publications.

Canbulat, A. N. K. (2014). Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Öğretmen Yeterlikleri ve Öğretmen Adayı Belirleme Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme, *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(3).

Ceylan, M. ve Turhan, E. (2010). Student-Teachers' Opinions About Education and Teaching Profession Example of Anadolu University, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, ss. 2287-2299.

Conant, J. B. (1963). *The education of American Teachers*, New York: McGraw- Hill.

Çam, Ö. (1981). Öğretmen Yetiştirme. *X. Milli Eğitim Şurası*, Ankara, 23-26 Haziran.

Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, ss. 69-73.

Çapraz, C., Samancı, O. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşleri ve Okul Deneyiminin İlk Gününde Hissettikleri Duygular, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), ss.179-188.

Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebepleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2).

Çınar, İ. (2007). İlköğretimin Önemi, <http://www.pdrceyiz.biz/archive/index.php/index.php?t-1526.html>, (20.02.2016).

Derman, A., Özkan, E., Altuk, Y. G. ve Mülazımoğlu, İ. E. (2008). Kimya Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 9(2).

Dündar, M. (2003). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Alanda Eğitim, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1).

- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (2. baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ercan, R. (2014). Öğretmenlerde Çocuk Sevgisi, *Turkish Studies*. 9(8), ss.435-444.
- Erden, M. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Epsilon Yayıncılık.
- Ergün, M. ve Özdaş, A. (1999). Okul Gözlemi ve Uygulama Çalışmalarının Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkisi, *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*,3, ss.115-119.
- Gürbüz Türk, O. ve Genç, S. Z. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,5(7), ss.47-62.
- Kaya, E. ve Yıldırım, T. (2015). Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Gözüyle Öğretmenlik, *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, X(II), ss.375-384.
- Kılıç, D. (2004). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adayları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,10, ss.172-184.
- Kırbıyık, H. (1995). Fen ve Matematik Öğretmenlerinin Eğitimi, *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı Bildirileri*, Ankara, 27 Ağustos- 2 Eylül, ss.176-186.
- Koehler, V. (1985). Research on preservice teacher education. *Journal of Teacher Education*. 34, ss.23-30.
- Koerner, J. (1963). *The Miseducation of American Teachers*, Baltimore: Penguin Books.
- Kuran, K. (2009). Mikro Öğretimin Öğretmenlik Meslek Bilgi ve Becerilerinin Kazanılmasına Etkisi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(11), ss. 384-401.
- Lynd, A. (1950). *Quackery in the Public Schools*, Boston: Little, Brown and Company.
- Lyons, G. (1980). Why Teachers Can't Teach, *Phi Delta Kappan*, 62, ss. 103-107.

Nelson, J. L., Palansky, S. B. ve Carlson, K. (1990). *Critical Issues in Education*, New York: McGraw Hill.

Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, İstanbul: MEB Yayınları.

Özbek, R., Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), ss.221-232.

Öztürk Akar E. (2014). Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Mezunları Neden Öğretmen olmak istiyor?, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(1), ss.259-272.

Peters, W. (1952). *Pedagoji Enstitüsü Psikoloji ve Pedagoji Çalışmaları*, İkinci Cilt. İstanbul: Pulhan Matbaası.

Stake, R. E. (2000). Case studies, *Handbook of Qualitative Research*, (Ed. Denzin ve Lincoln) 2. Basım, Sage Publications.

Şişman, M. ve Turan, S. (2009). *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Öğreti Yayıncılık.

Uçan, A. (2000). Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğine Genel Bakış, *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli*, ss.53-102. Ankara: MEB Yayınları.

Widmann, H. (2000). *Atatürk ve Üniversite Reformu*, İstanbul: Kabalcı.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.